

El misteri del comissariat: què significa de veritat comissariar una exposició?

Published by [Interacció](#) [1] on 22/01/2019 - 11:53 | Last modification: 17/02/2026 - 09:12

Una entrada que desxifra les pràctiques, criteris i processos del comissariat d'exposicions més enllà del tòpic.

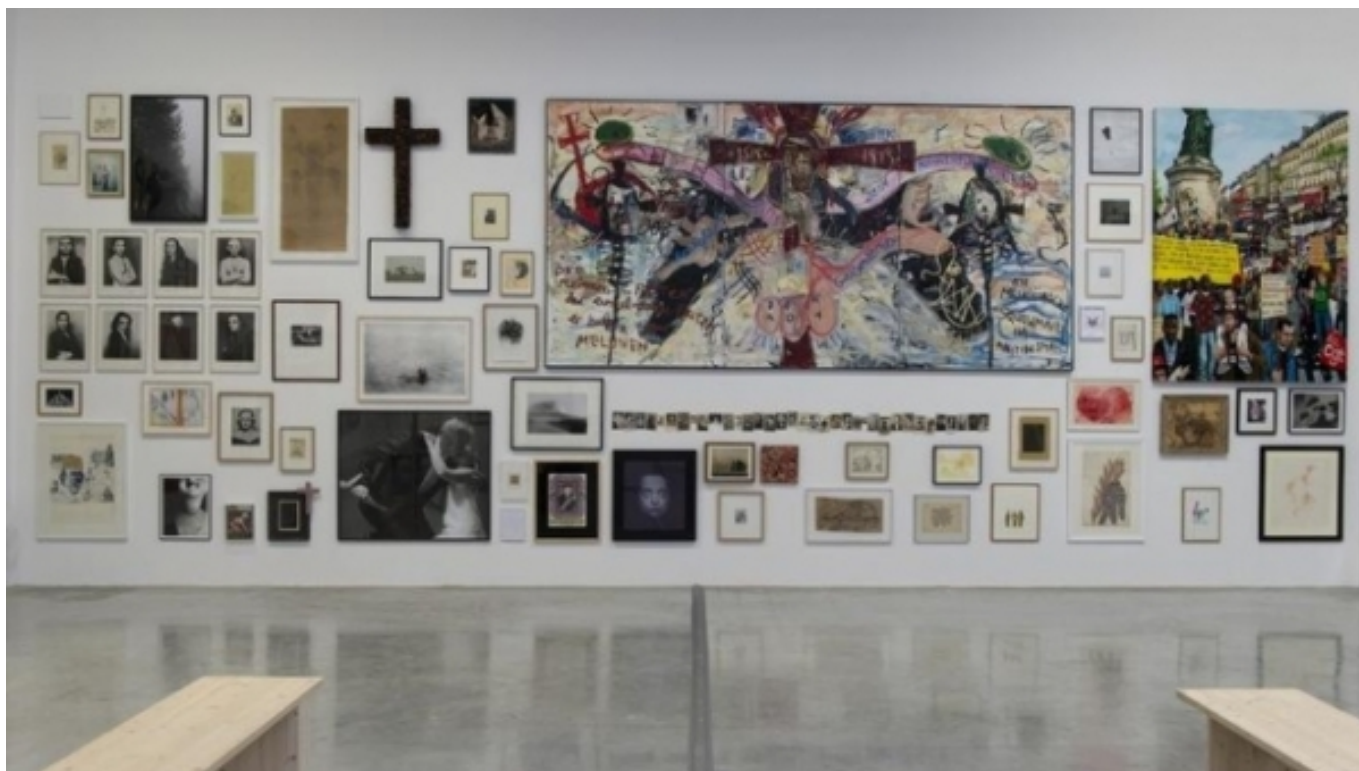
L'escriptora escriu llibres i articles. La pintora pinta quadres i murals. La músic compon i interpreta. I la comissària munta exposicions. En els tres primers casos tenim més o menys clar en què consisteix el procés. Però què és el comissariat? Què implica exposar alguna cosa en un espai? Quins processos i metodologies fa servir el comissari? A partir de quins criteris? Què vol dir en el fons comissariar? Per intentar respondre totes aquestes preguntes i resoldre el misteri de la comissària Serge Chaumier i Isabelle Rousell-Gillet han dirigit el llibre "*Pratiques de comissariat d'exposition: Récits d'expériences pour une réflexion incarnée*".

El llibre d'autoria col·lectiva que publica Complicités pretén aprofundir en la tasca del comissari d'exposicions, sigui quina sigui la temàtica, a fi d'aportar més coneixement sobre la seva feina i sobre les pràctiques, les competències i les metodologies que entren en joc a l'hora de concebre una exposició. La missió és ambiciosa. Ara bé, la voluntat de la publicació no és ser exhaustiva sinó més aviat fer una aportació més al debat. Tal com deixa clara la introducció, no és tant un llibre de teoria museològica com un mostrari de projectes expositius concrets explicats pels seus protagonistes. A tall d'exemple, Dominique Botbol, director adjunt d'exposicions a Universcience parla del comissariat des del punt del mànager i ens ofereix un organigrama ideal d'un projecte expositiu:

Els capítols de caire més pràctic es complementen amb aportacions teòriques i reflexions al voltant del comissariat. En aquest sentit, la introducció que firmen els directors del recull és una mena d'estat de la qüestió del comissariat en l'actualitat. El subtítol d'aquest capítol inicial ho deixa clar: "De quel comissariat parle-t-on?" Fem-hi un cop d'ull.

El comissariat ocupa un paper central en els processos de concepció i realització d'una exposició. En ple segle XXI les exposicions han de concebre's a partir de l'experiència del visitant. En aquest sentit, Serge Chaumier parla de la museologia de la participació o de l'acte, en contrast amb la tradicional museologia de l'objecte o la museologia del discurs dels anys vuitanta. Una exposició no pot ser una mera acumulació d'objectes o panells: ha de desplegar un concepte. Com en la majoria d'activitats artístiques, l'objectiu és tenir un impacte en el visitant: "Car se qui se joue dans la muséographie, c'est d'abord l'ocassion de viser à une transformation de la personne qui vivra l'expérience de l'exposition, et que la proposition expositive la place dans une situation de producteur de sa propre expérience" (p. 20). L'exposició ha de ser experiencial en tant que assoleix aquesta transformació interior del públic. De fet, tal com indica la CEA (Commissaire d'Expositions Associés), la funció del comissari és posar en marxa l'imaginari i la reflexió dels visitants (p. 36).

A fi de donar forma a l'exposició, cal conjuminar dues grans dimensions: la museogràfica i l'escenogràfica. I aquí comença el debat. És clar, les línies entre les dues són força fines i sovint no es poden separar. Si més no, a grans trets, la museografia aporta els continguts i l'escenografia els posa en escena, els explica en un espai concret. Ara bé, la introducció insisteix que cada exposició és un món. Per tant, el personal que hi intervé i la seva organització s'estableix en funció de les necessitats del projecte. No és el mateix muntar una mostra de videoart que una exposició sobre la gravetat. Malgrat que a totes dues els diem exposicions, una i altra proposta semblen estar a les antípodes. Per això Chaumier i Rousell-Gillet remarquen que cal entendre les singularitats de cada projecte.

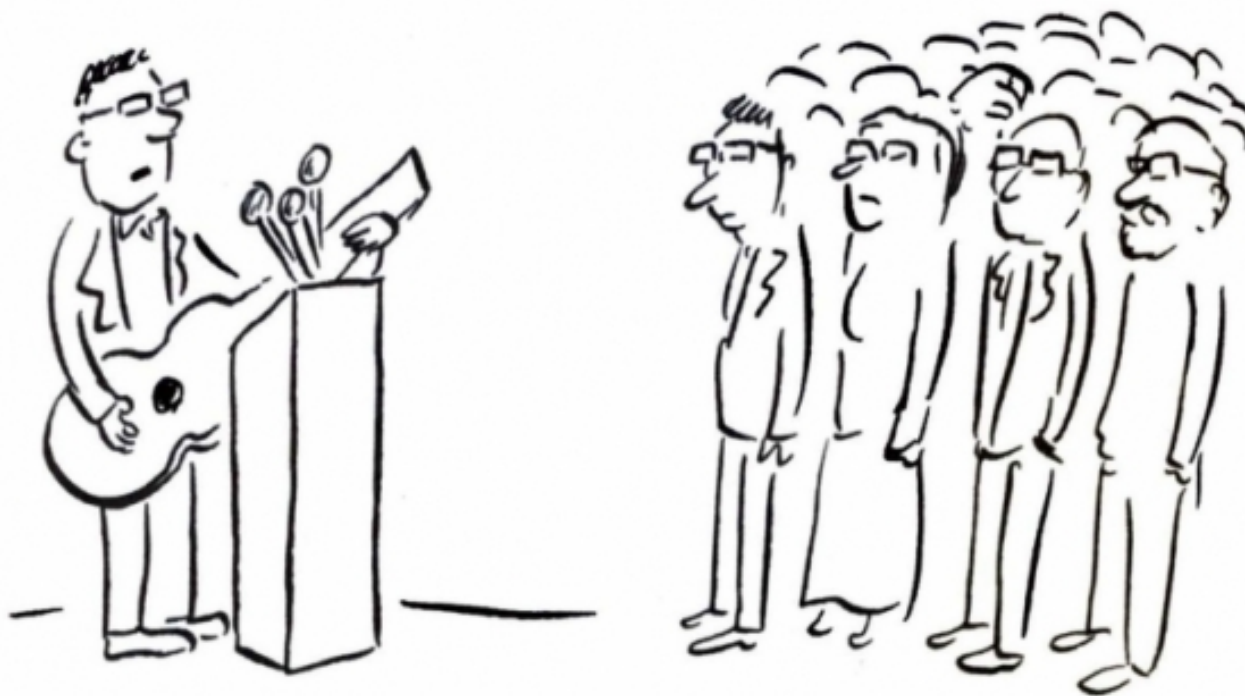

L'any 2014 un algoritme va decidir la disposició d'una exposició a La Maison Rouge a París i va posar en dubte el paper del comissari.

Per tant, fer de comissari no té el mateix significat cada vegada. El ball terminològic és constant. A vegades museògraf i comissari són sinònims però en alguns casos el comissari és més aviat un director d'orquestra que fa dialogar les dues dimensions que comentàvem. De la mateixa manera, a voltes la funció del comissari es difumina: a La Maison Rouge de París, en motiu del desè aniversari, van deixar que [un](#) [2]algoritme ordenés als murs de la sala la col·lecció d'Antoine de Galbert. Les experiències d'aplicació de la democràcia participativa en la gestió del patrimoni o la confecció d'exposicions també posen en dubte l'autoritat del comissari.

Chaumier i Roussel-Gillet distingeixen dos grans grups d'exposicions: les de belles arts i les de temàtica històrica, científica, antropològica o social. Sembla que en les primeres el comissari té molt pes i l'autoria recau en un sol nom, mentre que en les segones preval el col·lectiu per sobre de l'individu. Els directors del llibre observen que en les exposicions d'art contemporani el discurs es desenvolupa sense tenir en compte el visitant; això resulta impensable en les mostres sobre història natural o ciència, en què el caràcter divulgatiu és explícit. Si més no, la feina del comissari està al mig de dues forces oposades: la democratització versus la individualització o *starification*, és a dir, la visió del comissari com un creador demiürg. Aquesta és la paradoxa del comissari, el seu gran misteri. D'una banda, implica una tasca intel·lectual individual de lectura, conceptualització i escriptura. Així, un comissari ha d'elaborar un discurs: "Et pour ce faire, la condition minimale avant d'être une personne de liens, qui lie, lit et relit, est d'écrire" (p. 35). Però de l'altra, en el fons, l'exposició sempre es materialitza gràcies a un treball de grup. Per tant, el comissari és la presència visible d'un esforç col·lectiu.

En definitiva, el misteri de la comissària segueix sense estar del tot resolt. Si més no, "Pratiques de comissariat d'exposition" és un document interessant per aprofundir en la pràctica i la teoria del comissariat. És clar, cal seguir-ne parlant. I una bona manera és fer-ho amb humor. Acabem amb un parell de vinyetes que satiritzen la feina del comissari. Els ninots són de Pablo Helguera i estan publicats a "[Artoons](#) [3]",

“Como comisario de esta bienal he decidido no exponer a ningún artista y sí en cambio mostraros mi gran talento.”

Aquest llibre està registrat i disponible al catàleg bibliogràfic [C](#) [4][ERCles](#) [4].

Categories: Article

Tags: arts i creació

Tags: equipaments culturals

Tags: educació i cultura

Tags: valor públic de la cultura

- [5]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2019/misteri-comissariat>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] http://next.liberation.fr/culture/2014/06/27/le-mur-porteur-de-la-maison-rouge_1052279

[3] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45994>

[4] <http://cercles.diba.cat/>

[5] <https://interaccio.diba.cat/node/7733>

